

УДК 341(4)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВІНАХОДІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Форманюк В.В., к. ю. н.,
доцент кафедри європейського права та порівняльного права
Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті розглянуто проблеми та перспективи правової охорони винаходів у Європейському Союзі, патент як форму охорони винаходів у механізмі гармонізації й уніфікації правової охорони винаходів у Європейському Союзі. Вивчено виникнення та припинення правової охорони винаходів у Європейському Союзі, юридичні наслідки функціонування правового режиму патенту.

Ключові слова: патент, правова охорона, винахід, технічний характер, умови охорони, Європейський Союз.

В статье рассмотрены проблемы и перспективы правовой охраны изобретений в Европейском Союзе, патент как форма охраны изобретений в механизме гармонизации и унификации правовой охраны изобретений в Европейском Союзе. Изучены возникновение и прекращение правовой охраны изобретений в Европейском Союзе, юридические последствия функционирования правового режима патента.

Ключевые слова: патент, правовая охрана, изобретение, технический характер, условия охраны, Европейский Союз.

Formaniuk V.V. PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF THE LEGAL PROTECTION OF INVENTIONS IN THE EUROPEAN UNION

In the article the problems and prospects of legal protection of inventions in the European Union, the patent as a form of protection of inventions in the mechanism of harmonization and unification of the legal protection of inventions in the European Union. The origin and termination of legal protection of inventions in the European Union. Legal consequences functioning patent legal regime.

Key words: patent, legal protection, invention, technical, health conditions, the European Union.

Актуальність проблеми. У сучасних умовах соціально-економічного розвитку інтелектуальна праця набуває дедалі більшого значення та поширює свій вплив на різні сфери людської діяльності. Необхідність вироблення ефективних засобів правової охорони суспільних відносин у сфері створення, використання результатів інтелектуальної діяльності зумовлюється часом. Право інтелектуальної власності поширюється в країнах-членах Європейського Союзу (далі – ЄС), безпосередньо впливаючи на національні системи правової охорони. Чи не найголовніше місце в цій сфері належить правовій охороні винаходів. Нормативно-правова база, що регулює винахідницьку діяльність, постійно вдосконалюється й поповнюється новими документами з метою створення таких правових механізмів, які дозволили б максимально захистити винахідника, виробника та іноземного інвестора від правопорушень і зловживань у цій сфері, кількість яких невпинно зростає. Сучасні стандарти охорони винаходів у ЄС відіграють вирішальну роль і під час удосконалення національних систем охорони, і під час оцінювання ефективності реалізації прав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правової охорони винаходів у ЄС вивчали такі вітчизняні науковці, як Т. Апаріна, М. Аракелян, В. Архипова, О. Берсов, М. Василенко, О. Вишняков, П. Маслюков та інші. Результати їхніх досліджень дають можливість отримати більш чітке уявлення про особливості проблем і перспектив правової охорони винаходів та їх правового регулювання Європейським Союзом.

Мета статті – аналіз законодавства й визначення проблем і перспектив охорони па-

тентного права в Європейському Союзі, дослідження процедури правового регулювання охорони прав на винахід у ЄС.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, зараз в Європейському Союзі правова охорона винаходів здійснюється за допомогою двох правових механізмів, жоден із яких не ґрунтується на комунітарній юридичній базі (праві Співтовариства): національної системи правової охорони винаходів і європейської системи правової охорони винаходів (регіональна, проте не комунітарна система, заснована на Європейській патентній конвенції) [1].

Природно, що спочатку виникла й сформувалася національна патентна система. De facto нині національно-правові системи охорони винаходів є гармонізованими. Зазначена гармонізація виявляється в тому, що всі держави-члени ЄС є учасниками як Паризької конвенції з охорони промислової власності 1883 р, так і Угоди про торговельні аспекти прав на інтелектуальну власність (Угода ТРІПС) від 15 квітня 1994 р. [2, с. 15; 4, с. 64]. Багато держав-членів ЄС, крім того, є учасниками Конвенції Ради Європи про уніфікацію деяких положень законодавства про патенти на винаходи від 27 листопада 1963 р.

Сама ідея патенту Співтовариства походить із 60-х рр. ХХ ст. У цей період стали активно висуватися й обговорюватися ідеї про необхідність створення єдиної патентної системи, що діє в межах усього Європейського співтовариства. Проте досить швидко стало зрозуміло, що цій ідеї не судилося реалізуватися без особливих проблем у межах винятково комунітарних. Саме тому ця ідея привела до підписання 5 жовтня 1973 р. в Мюнхені

(Німеччина) Конвенції про видачу європейських патентів (далі – Європейська патентна конвенція). Європейська патентна конвенція являє собою класичну міжнародно-правову угоду та не є складовою частиною правового порядку Європейського співтовариства.

Друга спроба створити патент Співтовариства державами-членами ЄС привела до підписання в 1975 р. Люксембурзької конвенції про патент Співтовариства (далі – Конвенція про патент Співтовариства). Ця конвенція була доповнена Угодою, укладеною 15 грудня 1989 р. в Люксембурзі, що стосувалася патентів Співтовариства. Вона містить також Протокол про врегулювання суперечок у сфері порушення патентних прав і дійсності патентів Співтовариства. Конвенція про патент Співтовариства – це угода в межах права Співтовариства. Передбачалося, що вона трансформує національні фази видачі європейських патентів у єдину фазу, загальну для держав-членів ЄС. Однак сама Конвенція про патент Співтовариства так і не набрала чинності, оскільки багато держав-членів із різних обставин так і не ратифікували цей документ.

Після очевидного провалу Конвенції про патент Співтовариства Європейською комісією в 1997 р. було прийнято Зелена книгу про патент Співтовариства та патентну систему в Європі, яка знову відродила дебати про необхідність прийняття нових ініціатив у сфері правової охорони винаходів. Наступним кроком Європейської комісії стала розробка та пропонування до обговорення в серпні 2000 р. проекту Регламенту Ради про патент Співтовариства, який, на жаль, досі не прийнято через наявні розбіжності між країнами-членами ЄС. Проте останнім часом знову відновилися дискусії про необхідність якнайшвидшого прийняття цього документа правової уніфікації, що свідчить про його особливу важливість і значимість.

Метою розробленого й запропонованого до обговорення проекту Регламенту про патент Співтовариства є введення нового єдиного інструмента правової охорони винаходів у ЄС – патенту Співтовариства. Як зазначає Європейська комісія, абсолютно необхідним є усунення перешкод для вільної конкуренції, що можуть виникати через територіальний характер національних правових інструментів захисту. Крім того, це також стало б одним із найбільш дієвих інструментів здійснення вільного обігу товарів, заснованих на охоронюваних винаходах.

Створення й запровадження єдиного інструмента патентно-правової охорони на комунітарному рівні дозволить підприємствам адаптувати до масштабів усього ЄС їх діяльність у сфері виробництва й розповсюдження своєї продукції. Єдиний патент Співтовариства міг би розглядатися як основний інструмент для переходу до якісного промислового та комерційного успіху, для результатів досліджень і нових технологій, тим самим поклавши край «європейському парадоксу» в інноваційній сфері [5, с. 66–73].

При цьому передбачається, що система патенту Співтовариства буде співіснувати з національними патентними системами та

системою європейських патентів. За винахідника залишиться вибір форми патентної охорони, яка їм підходить найкраще.

Система патенту Співтовариства буде базуватися на положеннях Регламенту про патент Співтовариства, що будуть аналогічними вже наявним правовим системам щодо товарних знаків Співтовариства й промислових зразків Співтовариства. Що ж стосується вибору такого правового інструмента, як Регламент, то це пояснюється тим, що недоцільно залишати велике поле для розсуду держав-членів щодо визначення застосовуваного комунітарного права до патентів Співтовариства, дії та управління патентом, якщо його вже видано. Єдність патенту Співтовариства не могла б гарантуватися менш зобов'язуючими заходами.

Основна ідея пропонованих Європейською комісією ініціатив у сфері патентного права Співтовариства – досягнення певного «симбіозу» між двома системами: системою Регламенту про патент Співтовариства та системою Європейської патентної конвенції. Зазначена ідея Європейської комісії потребує не лише прийняття самого Регламенту про патент Співтовариства, а й адекватного прийняття до уваги положень Європейської патентної конвенції 1973 р., статуту Європейського патентного відомства, приєднання Європейського співтовариства до Європейської патентної конвенції, як і обліку можливості досягнення конвергенції в подальшому розвитку Регламенту про патент Співтовариства та Європейської патентної конвенції.

З моменту приєднання Європейського співтовариства до Європейської патентної конвенції та з позначення Співтовариства як території, на яку може бути видано європейський патент, положення Європейської патентної конвенції, застосовувані до заявок на європейські патенти, будуть застосовуватися також до заявок на патенти Співтовариства. Навіть якщо текст Регламенту оперуватиме поняттям «заявка на отримання патенту Співтовариства», зазначена заявка в юридичному сенсі буде заявкою на отримання європейського патенту, що позначає територію Співтовариства.

Відразу ж після видачі Європейським патентним відомством патенту він стає патентом Співтовариства в силу положень Регламенту про патент Співтовариства. З моменту приєднання Європейського співтовариства до Європейської патентної конвенції не буде необхідним, щоб Регламент передбачав усі матеріальні норми Європейської патентної конвенції та її виконавчого регламенту в тому вигляді, у якому вони закріплені на чітко визначену дату. Сфера дії Регламенту про патент Співтовариства обмежуватиметься лише сферою дії вже виданого патенту Співтовариства. Проте Регламент міститиме також специфічні положення, відмінні від тих, що містяться в Європейській патентній конвенції. Так, зокрема, передбачається, що Регламент про патент Співтовариства дещо оптимізує й «полегшить» режим патентно-правової охорони винаходів у Співтоваристві щодо європейського патенту, наприклад, щодо вартості

патенту, перекладів, системи юрисдикційного захисту тощо.

Передбачається, що інструмент правової охорони – патент Співтовариства – повинен мати унітарний (єдиний) та автономний характер у тому, що стосується його регулювання й дії. Крім того, він має стати складовою частиною системи комунітарного патентного права, бути доступним за вартістю, супроводжуватися доступним лінгвістичним режимом, відповідати інформаційним потребам, гарантувати юридичну та юрисдикційну безпеку, співіснувати з нині чинними патентними системами [12, с. 45].

Специфіка унітарного (єдиного) характеру патенту Співтовариства полягає в тому, що він володіє єдиною дією на всій території Співтовариства. Це означає, зокрема, що патент Співтовариства може бути виданий, оголошений недійсним або таким, що припинив свою дію, на всій території Європейського співтовариства (п. 1 ст. 2 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Що ж стосується автономного характеру патенту Співтовариства, то він полягає в тому, що підпадає під дію лише положень Регламенту про патент Співтовариства й загальних принципів права Співтовариства. При цьому положення Регламенту про патент Співтовариства не виключають застосування національного права держав-членів ЄС у тому, що стосується кримінальної відповідальності й недобросовісної конкуренції [9, с. 834].

Правом на отримання патенту Співтовариства володіють сам винахідник і його правонаступники (п. 1 ст. 4 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Якщо винахідником є працівник, право на отримання патенту Співтовариства визнається відповідно до законодавства держави-члена ЄС, на території якої працівник здійснює свою основну трудову діяльність. У тому випадку, якщо таку державу не можна визначити, підлягає застосуванню право тієї держави, на території якої знаходиться підприємство роботодавця, за яким закріплюється робітник [13, с. 64].

Якщо патент Співтовариства було видано на неуповноважену особу в сенсі п. п. 1 та 2 ст. 4 проекту Регламенту про патент Співтовариства, то уповноважена особа може зажадати передання їй патенту Співтовариства як власнику. Зазначеної передачі права на патент Співтовариства можна вимагати в судовому порядку протягом двох років від дати публікації відомостей про видачу патенту Співтовариства в Бюлетені патентів Співтовариства відповідно до ст. 57 проекту Регламенту про патент Співтовариства. Подача позовної заяви вноситься до Реєстру патентів Співтовариства, як згодом і винесене остаточне рішення за позовом або відмова в задоволенні позовних вимог.

Якщо відбувається зміна правовласника на патент Співтовариства, заснована на винесеному судовому рішенні, ліцензії тощо, права припиняються з моменту внесення уповноваженої особи (правовласника) до Реєстру патентів Співтовариства.

Якщо до дати внесення до Реєстру патентів Співтовариства відомостей про по-

дання позову власник патенту використовував винахід на території Співтовариства чи зробив ефективні й серйозні приготування в цих цілях або ж власник ліцензії отримав її та використовував винахід на території Співтовариства чи зробив ефективні й серйозні приготування в цих цілях, то власник може продовжити подібне використання за умови витребування невиключної ліцензії від нового власника, внесеного до Реєстру патентів Співтовариства. При цьому ліцензія повинна надаватися на прийнятний період і на розумних умовах. Однак наведені умови не застосовуються в тому випадку, якщо власник патенту або ліцензії був несумлінним на момент початку використання чи приготувань до використання (п. 3 ст. 6 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Правомочності власника патенту Співтовариства фіксуються «негативним» чином. Це означає, що власнику патенту Співтовариства належить право забороняти пряме або непряме використання охоронюваного винаходу.

Заборона на пряме використання охоронюваного винаходу за відсутності згоди правовласника включає в себе можливість заборонити такі дії: а) виробництво, пропозицію, продаж на ринку, використання, ввезення (імпорт) чи зберігання в зазначених вище цілях виробів, що охороняються патентом; б) використання способу виробництва, який охороняється патентом, або якщо третя особа знає чи обставини роблять очевидним, що використання способу виробництва забороняється без згоди власника патенту, пропонується його використання на території держав-членів ЄС; в) пропозиція, продаж на ринку, використання, ввезення (імпорт) та (або) зберігання в зазначених вище цілях виробів, безпосередньо отриманих за допомогою способу виробництва, що охороняється патентом.

Заборона на непряме використання охоронюваного винаходу за відсутності згоди правовласника включає в себе можливість заборонити поставку або пропозицію щодо постачання на території держав-членів ЄС будь-якій третій особі, іншій, ніж особа, уповноважена використовувати винахід, що охороняється, способи й засоби для здійснення та реалізації на такій території цього винаходу, якщо третя особа знала чи обставини робили очевидним, що ці способи й засоби придатні та призначені для подібного здійснення й реалізації.

Проект Регламенту про патент Співтовариства ст. 9 вводить певні обмеження прав власника патенту Співтовариства. Так, зокрема, права, надані патентом Співтовариства, не поширюються на такі види діяльності: а) дії, здійснювані в межах особистого використання та в некомерційних цілях; б) дії, здійснювані в експериментальних цілях та які належать до об'єкта запатентованого винаходу; в) підготовку лікарських засобів, здійснювану в аптечних закладах за рецептом лікаря, як і на дії, здійснювані щодо таких лікарських засобів у цілому; г) використання на борту морських суден, що належать державам, які не є членами ЄС, об'єктів запатентованих ви-

находів у корпусі судна, у машинах, агрегатах, апаратах та інших аксесуарах, коли зазначені судна потрапляють тимчасово або випадково у внутрішні води держав-членів ЄС за умови, що подібні об'єкти використовуються винятково для потреб судна; г) використання об'єкта запатентованого винаходу в будівництві чи для функціонування двигунів повітряних чи наземних механізмів, інших транспортних засобів держав, які не є членами ЄС, або аксесуарів для цих двигунів, коли зазначені транспортні засоби потрапляють тимчасово чи випадково на територію держав-членів ЄС; д) дії, передбачені ст. 27 Конвенції про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 р., коли подібні дії стосуються повітряних суден держав, які не є членами ЄС.

Важливе місце в системі правового регулювання патенту Співтовариства посідає принцип комунітарного вичерпання прав, що постають із патенту Співтовариства. Відповідно до зазначеного принципу права, надані патентом Співтовариства, не поширюються на дії, що стосуються виробу, який охороняється цим патентом, здійснені на території держав-членів ЄС після того, як цей виріб випущено в комерційний оборот на території Співтовариства власником патенту або з його згоди за умови, що не існує законних підстав, які виправдовують дії власника патенту з перешкоджання подальшої комерціалізації виробу (ст. 10 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Закріплюється спеціальний правовий режим, що виникає внаслідок публікації заявки на патент Співтовариства. Так, зокрема, передбачається виплата розумної компенсації (відшкодування) третьою особою, яка між датою публікації заявки на патент Співтовариства та датою публікації відомостей про видачу патенту Співтовариства почала використовувати винахід, який після цього періоду має бути заборонено через патент Співтовариства.

Крім того, передбачається також право попереднього. Згідно із цим правилом власник патенту Співтовариства не має права заборонити дії будь-якої третьої особи, яка добросовісно на своєму підприємстві до дати подання заявки на патент Співтовариства чи до дати пріоритету (якщо він запитується) використала винахід на території Співтовариства або вжила ефективних і серйозних заходів із метою використання винаходу. Першокористувач має право в межах і для цілей свого підприємства продовжити розпочате використання винаходу або почати використання винаходу в межах започаткованих приготувань (п. 1 ст. 12 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Право першокористувача з використання винаходу не може уступатися або передаватися після смерті інакше, ніж разом із його підприємством (частиною підприємства), на якому мало місце використання винаходу або здійснено приготування з метою такого використання.

Якщо об'єктом винаходу, що охороняється патентом Співтовариства, є спосіб виробництва, що дозволяє отримувати нову продук-

цію, будь-яка ідентична продукція, вироблена без згоди правовласника, буде розглядатися як отримана за допомогою цього способу виробництва, доки не буде доведено протилежне. Під час надання доказів про зворотне беруться до уваги законні інтереси відповідача з охорони секретів виробництва й комерційної таємниці.

Дія патенту Співтовариства припиняється в таких випадках: 1) після закінчення 20 років із дати подання заявки на отримання патенту Співтовариства; 2) якщо власник патенту Співтовариства відмовляється від нього за дотримання встановлених умов; 3) якщо сума щорічних платежів чи інша передбачена додаткова плата не надійшла вчасно.

Передбачається можливість визнання патенту Співтовариства недійсним у низці передбачених випадків (ст. 28 проекту Регламенту про патент Співтовариства). Так, зокрема, патент Співтовариства може оголошуватися недійсним із таких підстав: 1) об'єкт патенту не є патентоздатним відповідно до ст. ст. 52–57 Європейської патентної конвенції; 2) патент Співтовариства не розкриває винахід досить ясно й повно, щоб фахівець міг його здійснити; 3) об'єкт патенту Співтовариства виходить за зміст заявки на патент у тому вигляді, у якому її було подано, або якщо патент було видано на підставі виділеної заявки чи нової заявки на патент, поданої відповідно до положень ст. 61 Європейської патентної конвенції, а об'єкт патенту виходить за зміст первинної заявки в тому вигляді, у якому її було подано; 4) охорону, надану патентом, було розширено; 5) власник патенту не мав права на його отримання відповідно до ст. 4 Регламенту про патент Співтовариства; 6) об'єкт патенту Співтовариства на є новим порівняно зі змістом заявки на національний патент або з національним патентом, доступним публіці в державі-члені на день подання заявки чи на подальшу дату або, якщо заявляється пріоритет, на дату пріоритету патенту Співтовариства, проте з датою подачі заявки чи з датою пріоритету, що передують цьому дню.

Якщо підстави недійсності стосуються патенту Співтовариства лише в частині, то недійсність оголошується у формі відповідного обмеження патенту (п. 2 ст. 28 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Наслідки оголошення патенту Співтовариства недійсним полягають насамперед у тому, що патент Співтовариства визнається із самого початку – *ab initio*, не викликавши правових наслідків, що передбачені положеннями Регламенту про патент Співтовариства, оскільки він визнається недійсним у цілому або в частині.

Ретроактивна дія недійсності патенту Співтовариства не стосується рішень про порушення права на патент Співтовариства, винесені в судовому порядку та виконані до дати винесення рішення про недійсність патенту Співтовариства, а також договорів, укладених до дати винесення рішення про недійсність патенту Співтовариства, тією мірою, якою вони були виконані до дати подібного рішення. Однак може бути заявлено про застосування в цілях справедливості реституції щодо

сплачених за договором сум тією мірою, якою це є виправданим та обґрунтованим конкретними обставинами (п. 2 ст. 29 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Правовий механізм функціонування патенту Співтовариства передбачає створення спеціалізованого й централізованого Суду Співтовариства з інтелектуальної власності, що володіє винятковою компетенцією з розгляду спорів, пов'язаних із патентом Співтовариства (ст. 30 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Варто підкреслити, що нині єдина наднаціональна судова система ЄС включає в себе три основні ланки:

1) Суд Європейських співтовариств (він функціонує з 1952 р., тобто з моменту набрання чинності Договору про ЄОВС), який у межах своєї компетенції розглядає справи за першою інстанцією, а також розглядає в порядку касації справи, дозволені Судом першої інстанції;

2) Суд (трибунал) першої інстанції (створений у 1989 р.), який розглядає в межах своєї компетенції справи за першою інстанцією;

3) Судові палати – судові органи спеціальної юрисдикції, створення яких передбачається Ніццьким договором 2001 р. для розгляду окремих категорій правових спорів (у справах цивільної служби, з інтелектуальної власності). Кількість таких спеціальних судів не обмежується. На сьогодні відбувається формування Судових палат у ЄС (однією з перших наприкінці 2004 р. засновано Судову палату в справах публічної служби).

Слід зазначити, що рішення Судових палат можуть оскаржуватися в касаційному порядку в Суді першої інстанції, а рішення Суду першої інстанції – у Суді Європейських співтовариств [6, с. 228–230].

Таким чином, говорячи про Суд Співтовариства з інтелектуальної власності, необхідно мати на увазі, що мова в юридичному сенсі йде про спеціальну Судову палату з інтелектуальної власності, яка входить у єдину систему судових органів ЄС.

Передбачається, що предметом виняткової компетенції Суду Співтовариства з інтелектуальної власності стане розгляд спорів, що стосуються таких питань: а) визнання патенту Співтовариства недійсним; б) порушення прав на патент Співтовариства або констатації факту відсутності порушення; в) використання патенту або права, заснованого на попередньому користуванні; г) клопотання про обмеження дії патенту Співтовариства; г) пред'явлення зустрічних позовів; д) клопотання про констатацію припинення дії патенту Співтовариства; е) відшкодування заподіяної шкоди тощо.

Однак патент Співтовариства не може бути предметом спору про передбачуване порушення прав на нього.

При цьому всі наведені вище категорії спорів входять у виняткову компетенцію Суду Співтовариства з інтелектуальної власності та розглядаються в першій інстанції Палатою першої інстанції Суду Співтовариства з інтелектуальної власності (п. 3 ст. 30 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Проект Регламенту про патент Співтовариства передбачає, що рішення Суду Співтовариства з інтелектуальної власності, винесені Палатою першої інстанції, можуть бути оскаржені до Апеляційної палати Суду Співтовариства з інтелектуальної власності (п. 1 ст. 39). При цьому закріплюється правило, згідно з яким апеляція направляється до Апеляційної палати протягом двох місяців із дня повідомлення особі про винесене рішення Палати першої інстанції.

Апеляційна палата Суду Співтовариства з інтелектуальної власності має компетенцію щодо розгляду як питань факту, так і питань права, причому має право як анулювати, так і змінити оскаржуване рішення Палати першої інстанції. Апеляція носить припиняючий характер (п. п. 3, 5 ст. 39 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Спеціальним чином фіксується компетенція Європейської комісії у сфері розгляду спорів, що стосуються патентів Співтовариства. Так, зокрема, якщо зачіпаються інтереси Співтовариства, то Європейська комісія може звернутися до Суду Співтовариства з інтелектуальної власності з позовом про визнання недійсним патенту Співтовариства. Крім того, Європейська комісія також може виступати в процесі в будь-яких справах, що надходять до Суду Співтовариства з інтелектуальної власності.

У тому випадку, якщо Суд Співтовариства з інтелектуальної власності під час розгляду спору про порушення права на патент Співтовариства констатує, що відповідач дійсно порушив право на патент Співтовариства, він може винести такі постанови:

1) про заборону відповідачу продовжувати здійснювати дії, що порушують права на патент Співтовариства;

2) про накладення арешту на продукцію, виготовлену з порушенням патенту Співтовариства;

3) про накладення арешту на товари, матеріали та інструменти, які дозволяють використовувати винахід, що охороняється, тощо;

4) про застосування будь-яких інших санкцій, відповідних конкретним умовам правопорушення або здатних гарантувати виконання зазначених вище постанов Суду Співтовариства з інтелектуальної власності;

5) про присудження компенсації в межах відшкодування завданих порушенням патенту Співтовариства збитків.

Передбачається спеціальний строк позовної давності для захисту порушених прав на патент Співтовариства. Так, зокрема, закріплюється положення, згідно з яким встановлюється п'ятирічний термін позовної давності для подачі позову, що стосується використання патенту Співтовариства; права, заснованого на попередньому користуванні; порушення права на патент Співтовариства; відшкодування заподіяної шкоди. Зазначений п'ятирічний строк обчислюється з моменту вчинення дій, які стали підставою для подання позову, а якщо позивач не знав про ці дії на момент їх вчинення, – з моменту, коли позивач дізнався або повинен був дізнатися про них (ст. 45 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Юрисдикція національних судів держав-членів ЄС щодо спорів, пов'язаних із патентом Співтовариства, визначається за залишковим принципом. Це означає, що національні суди компетентні розглядати спори, що не входять у виняткову компетенцію як Суду Європейських співтовариств (відповідно до Договору про ЄС), так і Суду Співтовариства з інтелектуальної власності (відповідно до положень Регламенту про патент Співтовариства) [14, с. 2].

Слід також звернути увагу на обставину, що відповідно до положень національного законодавства держав-членів ЄС суперечки, які стосуються патенту Співтовариства та підлягають національній юрисдикції, можуть розглядатися в третейських судах. Однак патент Співтовариства не може оголошуватися недійсним під час розгляду спору в третейському суді (ст. 53 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Вводиться заборона на кумулятивну (поєднану) правову охорону патенту Співтовариства й національного патенту. У тому випадку, якщо національний патент, виданий у державі-члені ЄС, має своїм об'єктом винахід, на який видано патент Співтовариства тому ж винахіднику або його правонаступникам з однією датою подачі заявки чи однією датою пріоритету (якщо він запитується), цей національний патент, наскільки він охоплює той самий винахід, що й патент Співтовариства, припиняє свою дію з такої дати: а) закінчився строк подачі заперечення на рішення Європейського патентного відомства про видачу патенту Співтовариства, при цьому не було подано жодного заперечення; б) процедуру заперечення завершено, а рішення про видачу патенту Співтовариства залишено в силі; в) патент Співтовариства видано, якщо ця дата є пізнішою порівняно з тією, що вказана в п. п. «а» і «б».

Важливо відзначити, що подальше припинення дії патенту Співтовариства або визнання його недійсним не зачіпають положень про заборону кумулятивної охорони (п. 2 ст. 54 проекту Регламенту про патент Співтовариства).

Європейське патентне відомство наділяється спеціальною компетенцією щодо ведення Реєстру патентів Співтовариства, який носить відкритий характер (для ознайомлення). Крім того, Європейське патентне відомство періодично публікує спеціальний Бюлетень патентів Співтовариства.

Закріплюється право власника патенту здійснити й передати в Європейське патентне відомство переклад патенту декількома або всіма офіційними мовами держав-членів ЄС. Такі переклади надаються Європейським патентним відомством усім зацікавленим особам.

Висновки. У сфері промислової власності ЄС прийнято значну кількість директив, рег-

ламентів і рішень, спрямованих на гармонізацію законів держав-членів ЄС, що стосуються винаходів. Поширення патентної форми захисту на опубліковану заявку на видачу європейського патенту залежить від встановлення відповідності винаходу технічній ознаці. Наявність технічного характеру в заявленому винаході залежить від визнання за пропозицією технічного внеску в рівень техніки. У багатьох країнах ЄС видаються патенти на винаходи, що є формою охорони. Запозичення позитивного досвіду ЄС у сфері правової охорони винаходів забезпечить більшу динаміку в загальному інтеграційному русі нашої країни до Європейського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Европейская патентная конвенция : сб. док. / пер. и вступ. ст. В. Еременко. – М., 1998. – 334 с.
2. Апарина Т. Практика применения результатов реформы РСТ: преимущества и коллизии / Т. Апарина // Интеллектуальная собственность. Серия «Промышленная собственность». – 2005. – № 12. – С. 15–23.
3. Аракелян М. Право Европейского Союза : [підручник] / М. Аракелян, М. Василенко. – О. : Фенікс, 2012. – 390 с.
4. Архипова В. Зарубежное патентование с использованием процедуры РСТ: Европа, Япония, США / В. Архипова // Интеллектуальная собственность. Серия «Промышленная собственность». – 2005. – № 1. – С. 63–75.
5. Берсон О. Некоторые аспекты патентного законодательства США / О. Берсон // Интеллектуальная собственность. Серия «Промышленная собственность». – 2005. – № 4. – С. 66–73.
6. Введение в право Европейского Союза / под ред. С. Кашкина. – М. : Эксмо, 2005. – 622 с.
7. Право Европейского Союза : [підручник] / за ред. О. Вишнякова. – О. : Фенікс, 2013. – 883 с.
8. Журавлев А. Договор о патентном праве: либерализация и упрощение формальных требований и процедур / А. Журавлев // Интеллектуальная собственность. Серия «Промышленная собственность». – 2006. – № 1. – С. 33–43.
9. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека : учебник для вузов / отв. ред. Л. Энтин. – 2-е изд., пересмотр. и доп. – М. : Норма, 2005. – 866 с.
10. Егоров В. Лицензии и лицензионные соглашения применительно к промышленной собственности в международной торговле по праву России, США, Великобритании, Германии : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук / В. Егоров. – М., 2003. – 24 с.
11. Еременко В. Развитие международного патентного права / В. Еременко // Законодательство и экономика. – 2002. – № 2. – С. 40–46.
12. Кравец Л. Развитие патентного законодательства в Европейском сообществе / Л. Кравец // Интеллектуальная собственность. – 2000. – № 11. – С. 45–49.
13. Маслюков П. Особенности правового регулирования служебных изобретений в Великобритании. Анализ законодательства и судебной практики / П. Маслюков // Интеллектуальная собственность. Серия «Промышленная собственность». – 2001. – № 9. – С. 64–72.
14. Негуляев Г. Экономические аспекты международной гармонизации патентного права / Г. Негуляев // Интеллектуальная собственность. Серия «Промышленная собственность». – 2005. – № 3. – С. 2–18.
15. Право Европейского Союза : [учебник для вузов] / под ред. С. Кашкина. – М. : Юрист, 2002. – 786 с.